

OLDTIDSSTI
RINGELMOSE SKOV

4,5 KM
CA 2 TIMER

1 Tobiaë Kilde.

Fra bunden af den lille sø springer Tobiaë Kilde, der ifølge overleveringen kan kurere øjensygdomme. Tobiaë er kendt fra de apokryfe skrifter (Tobits Bog). Han helbreder sin gamle blinde far Tobit ved ærkeengens Rafaels hjælp. Blinde og svagt- seende fra hele Østjylland valfartede tidligere til kilden på Valborg aften – sidst i april måned, hvor den var særlig aktiv. Muligvis var det dog kildens rene, klare og kolde vand, der var helbredende.

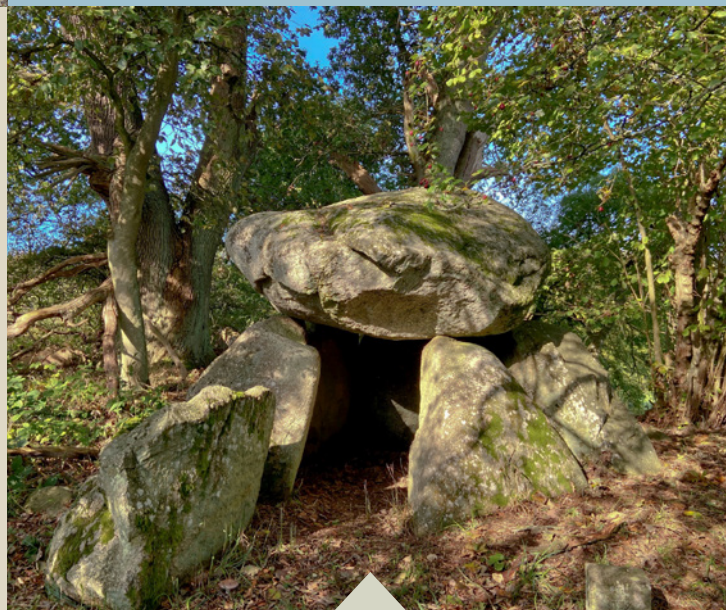

4 Vadet. *Vadested med hulveje fra middelalderen, måske ældre.*

Ved den lille bæk øst for langdysse nr. 3, ses spor efter flere hulveje på begge sider af bækken. Færdsel har samlet sig her, hvor det var let at komme over bækken, og hvor skrænterne ikke var for stejle. Hulveje opstår ved, at færdslen skærer sig ned i skrænterne. Fra overgangsstedet ses det her, at vejen vifter sig ud i forskellige retninger. Hulveje kan dateres helt tilbage til stenalderen, de fleste er nok fra middelalderen og senere.

Foto 3

6 Brunhøj. Gravhøj fra bronzealderen (1300 f.Kr.)

Ud mod marken er her rester af en tidligere stor gravhøj, der nu er mellem 18 og 25 m i tværmål og 1,7 m høj. Et markdige med en grøft løber tværs hen over højen, og dens nordlige del er gravet bort.

Fine eksempler på lignende gravhøje kender vi på Mols fra Stabelhøjene og Trehøje, samt fra Egtvedhøjen ved Vejle og vest for Århus Borum Eshøj, hvis velbevarede egekister kan ses på Moesgård Museum.

3 Kalø Langdysse I. *Langdysse med jordhøj*
hvori rester af jættestue – ca. 3.400 til 3.200
f.Kr.

Imponerende langdyse, orienteret nØ-sv., 24 m lang, 12 m bred og 2 m høj. Anlægget er ret ødelagt. Er rammet ind af 30 delvist væltede randsten, nogle er over 2 meter store. I den sydøstlige del ses et plyndringshul med spor efter et jættestuekammer, hvor to sten fra kammeret stadig står på plads. Den ene sten er ualmindelig lang, over 2 m. Kammeret har nok haft en kort gang ud til randen.

5 **Kalø Stordysse.** *Stordysse – ca. 3.400 f.Kr.*

Rester af en mindst 14 meter lang dysse, i hvis sydlige ende der er et stort dyssekammer. Det er 6-kantet sat af 5 bæresten og med en stor dæksten. Har gang mod syd, hvor kun en gangsten er bevaret. Indvendigt er kammeret 2x2 m i grundareal og 1,2 m højt.

Dækstenene over kammeret vejer cirka 14,5 tons. På overfladen af dækstenene kan man se nogle få skåltegn.

Dyssen er restaureret i 1936.

8 Kalø Lille Runddysse. Runddysse, bondestenalderen. 3.400 f.Kr.

Lille runddysse, knap 8 meter i tværmål. Den hører til blandt de mindste runddysser der kendes, hvor Poskær Stenhus ved Knebel med tværmål på 14 meter hører til blandt de største. De 12 væltede randsten er ret små, og giver ikke det udtryk som vi ellers kender fra andre dysser. Midt i højen er et lille dyssekammer med gang mod øst. Kammeret er sat af 4 bæresten med indvendigt mål på 1,0 x 0,7 m. Kammerets dæksten er fjernet.

10 Kalø Langdysse II. Langdysse fra bondestenalderen ca. 3.400 f.Kr.

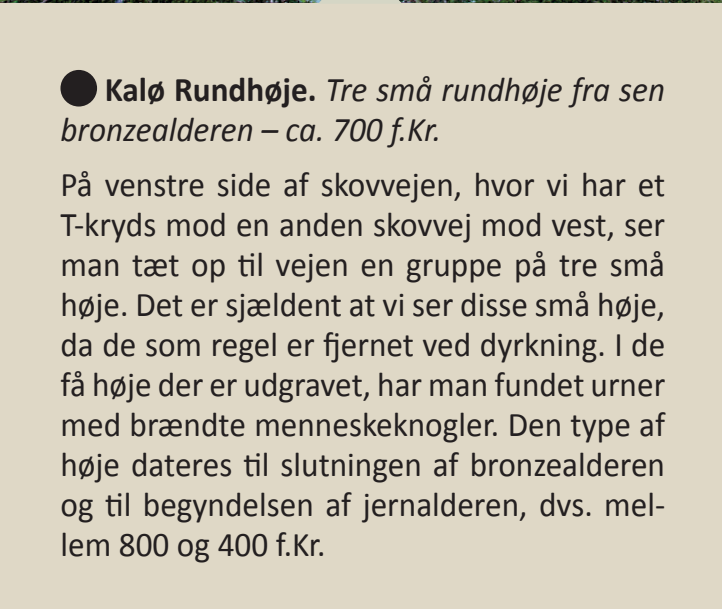
Langdysse orienteret syd-nord, er cirka 16 meter lang og 8 meter bred. Har i sydenden 4 væltede randsten, i vest 8 randsten, i nord 4 randsten og i østsiden 11 randsten. Bevaret 5-kantet dyssekammer sat af 4 bæresten og en delvis ødelagt dæksten. Mod øst er to gangsten. Indvendigt mål i kammeret er 1,2x1,2 m og 0,6 m i højden. Anlægget er restaureret i 1936, hvor den ødelagte dæksten igen blev lagt på plads.

11 Kalø Langdysse III. Langdysse fra bondestenalderen – ca. 3.400 f.Kr.

I en lysåbning finder vi sporene af en ret ødelagt langdysse. Den er 14 meter lang og 8 meter bred, orienteret vest-øst.

Der er bevaret 18 randsten, og i anlæggets midte er to sten sat i vinkel, nok de sidste rester af et rektangulært dyssekammer.

Kalø Rundhøje. Tre små rundhøje fra sen bronzealderen – ca. 700 f.Kr.

På venstre side af skovvejen, hvor vi har et T-kryds mod en anden skovvej mod vest, ser man tæt op til vejen en gruppe på tre små høje. Det er sjældent at vi ser disse små høje, da de som regel er fjernet ved dyrkning. I de få høje der er udgravet, har man fundet urner med brændte menneskeknogler. Den type af høje dateres til slutningen af bronzealderen og til begyndelsen af jernalderen, dvs. mellem 800 og 400 f.Kr.

9 Kalø Langhøj. Langhøj fra tidligste bondestenalder – ca. 3.700 f.Kr.

Spor efter et af de ret sjældne og ældste monumenter vi har fra oldtiden, nemlig en langhøj bygget af jord og sten. Højen er cirka 30 m lang, 8 meter bred og ½ m høj. Den er fra tiden før man opførte stendysser, derfor ingen store sten. Ved en arkæologisk udgravning vil man måske kunne finde spor efter en plankebygget trækiste. Under 2. Verdenskrig blev et lignende berømt anlæg udgravet ved Barkær, der ligger vest for Tirstrup Lufthavn.

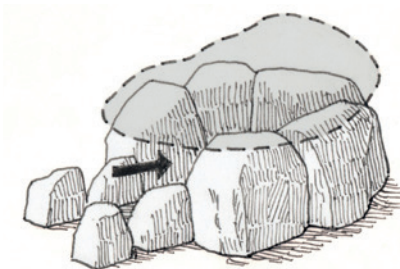
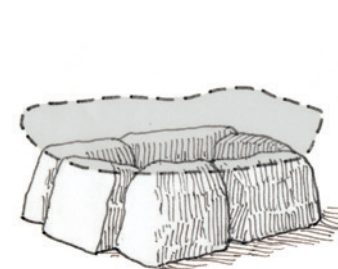
Nogle af Danmark flotteste stenmonumenter, især stendysser, finder vi på Syddjurs/Mols.

De blev opført ca 3400 f.Kr. på et tidspunkt, hvor vi er blevet fastboende bønder, efter i årtusinder at have været jægere, samlere og fiskere, hvad bl.a. de store skaldynger fra Ertebøllekulturen vidner om.

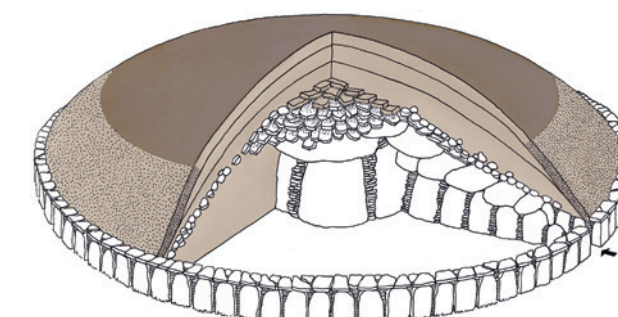
Bondeerhvervet er omkring 9.000 f.Kr. opstået i Mellemøsten. Omkring 4.000 f.Kr. kommer erhvervet til det danske område. Efter at have ryddet urskoven har de nu fastboende bønder dyrket marker med korn samt holdt husdyr. De boede på små bopladser med et par huse.

I organiserede fællesskaber har bønderne opført de store stenmonumenter. Herved fik de bekræftet et sammenhold, som er vigtigt i en brydningstid.

Der er ingen fund fra stendysser og jættestuer, som kan fortælle os om deres primære funktion, men senere i stenalderen blev nogle af dem genbrugt til begravelser. Der er ikke foretaget arkæologiske udgravninger i områdets stenmonumenter. Mange stenkamre blev tømt i begyndelsen af 1800-tallet, hvor man havde fået en stor interesse for oldtiden.

Dysser kan inddeles i tre typer. Der skelnes mellem helt lukkede dysser uden adgang. Dysser med en lav gavl, der muliggør adgang, samt dysser med en gang. Kamrene er altid dækket af en flere tons tung dæksten. Dysser kan være rammet ind af randsten i en rund eller aflang form, kaldes da for rund – eller langdysser. På overfladen af dækstenene, samt på nogle randsten, kan man finde skåltegn, der er runde fordybninger, 2 – 8 cm i tværmål. De dateres især til bronzealderen, men nogle kan dateres helt tilbage til tiden omkring 3.000 f.Kr. Man kender ikke til formålet med at hugge skåltegn.

Jættestuer fra 3200 f.Kr. ligger i jordhøje. Deres overdækkede gang når ud til randstenene. Jættestuernes primære funktion er uklar, men senere i stenalderen bliver de benyttet til begravelser.

